

ÜÇ ÜNLÜ TÜRKÜ VE AŞIK HÜSEYİN/bir

Dr. Halil ATILGAN

Âşık Hüseyin türküleri kadar ünlü olmayan ozanlarımızdan biri... Onunla ilgili değişik zamanlarda derlemeler yapılmış. Derlemelerde ortak noktalar olmasına rağmen elde edilen bilgiler bire bir yapılmadığından kesin ve net değil. Çünkü ilgili çalışmaların biri hariç, diğerleri hep ölümünden sonra gerçekleşmiş. Bire bir kendisiyle görüşüp tespit yapan ilk ve tek kişi Adana Mıntıkası Maarif Eminliği himayesinde Memleket Çukurova'da adıyla çıkan on beş gün de bir yayınlanan dergide Berhayat Halk Şairlerinden Âşık Hüseyin başlığıyla derlediklerini yazıya döken Hamdi Gökalp. Adı geçen dergide konuyla ilgili iki seri yazı yayınlamış. İlk yazıda H. Gök Alp. İkinci yazıda Hamdi Gökalp adını kullanmış. Derginin tarihi 01 Haziran 1930, sayı 15, sayfa 11. İkinci yazının sayısı 16, sayfa 12. Tarih 01. Temmuz 1930.

Hamdi Bey Âşık Hüseyin'le ilgili yazdığı ilk yazısında Âşık Hüseyin'i bizzat dinlediğini, 30 yaşlarında orta boylu, gürbüz kuvvetli bir halk şairi olduğunu, Maraş'ın Elbistan ilçesinin köylerinden birinde doğduğunu, babasının adının Yemliha olduğunu söylüyor. 1917 senesinde askerden kaçtığı için idama mahkûm edildiğini. Kurşunlanmak üzere iken divanı harp reisi Tahsin Beye sazıyla sözüyle bir türkü söyledikten sonra kurtulduğunu anlatıyor. Tespitlerimize göre hadise şöyle.

Askerlik çağına kadar köyünde yaşamış olan Hüseyin askere giderken nişanlanır. Askere gittiği yer Gaziantep'tir. Hüseyin askerdeyken köyünden gelen mektupta nişanlısının başkasına verileceği haberi yazılıdır. Bunun üzerine Âşık Hüseyin askerden kaçarak köyüne gelir. Kimseye görünmeden nişanlısını alarak köyünden kaçar. Amacı Halep'e gitmek ve oraya yerleşmektir. Birliğinden kaçtığı öğrenilince takip başlar. Maalesef Hüseyin yakalanır. Nişanlısını elinden alırlar. Kendisine yardım eden üç arkadaşıyla birlikte divanı harbe verilir. Âşık Hüseyin ve arkadaşları Antep'te yargılanır. Mahkemenin kararı idamdır. İdam kararını uygulamak için darağacı kurulur. Gömlekler giydirilir. İlk önce Âşık Hüseyin'in asılması istenir. Âşık Hüseyin'e son sözü sorulur. Hüseyin "Sazımı bana verin son sözü söyleyeyim" der. Sazını alır eline ve vurur teline.

*Akşam kaçtım sabahınan tutarlar
Cezası olanı hapse atarlar
Ben ölürsem nişanlımı satarlar
Kıyma Tahsin Beyim n'olur canıma*

*Akşam kaçtım sabahleyin gördüler
İdam kararına ne tez verdiler
Gözüm bağlı bir ağaca sardılar
Kıyma Tahsin Beyim n'olur canıma*

*Öldürme a beyim mecnun gezerim
Sağ olsam silaya mektup yazarım
Antep ellerinde koyma mezarım
Kıyma Tahsin Beyim n'olur canıma*

*Uydum şeytana da bilmeden kaçtım
İstersen gel öldür bilmeden kaçtım
Evladın öldürdüm kolana düştüm
Kıyma Tahsin Beyim n'olur canıma*

*Şu yalan dünyada murat almadım
El vurup da gonca gülün dermedim
Nişanlım var daha düğün kurmadım
Kıyma Tahsin Beyim n'olur canıma*

*Göstermez vatana şu yüksek dağlar
Duyarsa nişanlım ah çeker ağlar
Minnetçin olsunlar zabitan beyler
Kıyma Tahsin Beyim n'olur canıma*

*Alayların içtimaya dizildi
Kırk yerinden damarlarım kırıldı
Okundu fermanım karar verildi
Kıyma Tahsin Beyim n'olur canıma*

*Bir ataş düştü de yanyor özüm
Bağlanmış mendille görür mü gözüm
Ölmesem de artık tutar mı dizim
Kıyma Tahsin Beyim n'olur canıma*

*Babam yok ki yaralarım bağlaya
Nişanlım görmez ki gönlüm eğleye
Anam yok ki başucumda ağlaya
Kıyma Tahsin Beyim n'olur canıma*

*Oturmuş kâtipler künyemi yoklar
Sılada nişanlım yolumu bekler
Bir kuş bunalırsa bir çalı saklar
Kıyma Tahsin Beyim n'olur canıma*

*Âşık Hüseyin'im gezdim yoruldum
Gözüm bağlı ben ağaca sarıldım
Öldürdün efendim işte dirildim
Kıyma Tahsin Beyim n'olur canıma*

Âşık Hüseyin son söz olarak bunları söyleyince cezayı veren Binbaşı Tahsin Bey her üçünü de af eder. Bu olaydan sonra Hüseyin sazı sözü dinlenir bir Âşık olur.

Âşık Hüseyin'in ailesi Malatya'dan Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinin Erçene köyüne gelip yerleşir. Babasının adı Yemliha, annesinin adı Fatma'dır. 1874 yılında doğan annesi Fatma 1914 yılında, 01. 07. 1859 tarihinde doğan babası da 05. 05. 1924 tarihinde vefat eder.

Araştırmacılar Âşık Hüseyin'in soyadının Tenecioğlu olduğu- nu söyleseler de değildir. Bizim tespitlerimize göre soyadı Tahtacı'dır. Doğum tarihi 01. 07. 1896. Ölüm tarihi 25. 02. 1945'tir. Nüfusa kayıtlı olduğu il Kahramanmaraş, ilçesi Afşin. Köyü Erçene'dir. Âşık Hüseyin'in dedesinin adı Osman, (Yemliha'nın babası Osman) ninesinin adı Hüsne. (Yemlihanın annesi) Yemliha'dan doğan Âşık Hüseyin'in bir kız diğeri erkek iki kardeşi var. Erkek kardeşi Osman, kız kardeşi ise Melek. 01. 07. 1902 tarihinde doğan Osman. 15. 05. 1918, 01. 07. 1898 tarihinde doğan Melek Hanım da 1912 yılında vefat eder. İki kardeş de çok genç yaşta göçüp gider bu dünyadan.

Âşık Hüseyin iki evlilik yapar. İlk eşinin adı Meyse. Meyse'den Ali ve Hasan adında iki çocuğu olur. Çukurova'ya gittiğinde Meyse vefat eder. Meyse'nin ölümünden sonra, Hatice adında bir bayanla evlenir. Hatice'den Gülperi, Feride ve Fevzi adında üç çocuğu olur. 02. 02. 1945 tarihinde evlenen Gülperi Hanım evlendikten sonra Elbistan ilçesine, 01. 01. 1939 tarihinde doğan Feride Hanım 01. 01. 1956 tarihinde evlenerek Afşin'e gider. 2009 yılında da vefat eder.

Âşık Hüseyin'in 1914 yılında annesinin, 1924 yılında da babasının, daha önce de kardeşlerinin vefatı onu tek başına bırakır. Ana yok baba yok. Kısaca hiç kimse yok. Çareyi memleketten, doğup büyüdüğü topraklardan ayrılmakta bulur. Yeni bir dirlik düzen kurmak, ekonomik durumu düzeltmek amacıyla memleketi terk eder. Tespitlerimize göre Hüseyin'in ilk konalgası Kadirli'nin Köseli köyünde Kâmil Akçalı'nın çiftliğidir. Çiftlikte bahçıvan olarak çalışmaya başlar. Onun saz çalıp türkü söylemesi Kadirli çevresinde ünlenmesini, adının yavaş yavaş duyulmasına vesile olur. Ağıtçı ozan olarak bilinmesi ünlenmesini daha da artırır. Yaktığı ağıtlar ününe ün katar. Adana, Kahramanmaraş, Gaziantep üçgeni içinde hayatını sürdüren Âşık Hüseyin, Kadirli, Osmaniye ve Düziçi ilçe düğünlerinin de aranan aşığı olarak adını duyurur.

Âşık Hüseyin her düğüne davet edilir. Çukurova da özellikle Kadirli, Andırın ve Düziçi bölgesinde düğün sahibi düğüne usta malı çalıp söyleyen Âşık davet ederdi. Bu gelenek az da olsa Düziçi ve yöresinde hâlâ varlığını korumakta. Davet edilen Âşık düğünün hem tiyatrocusu, hem de sanatçısıdır. O türkülü hikâyeler anlatır. Hikâyedeki yaşanan hadiseyi canlandırır. Kendi türkülerini, hem de usta malı türküleri hikâyeleriyle birlikte anlatarak artistik kabiliyetini gösterir. Onu Maraş ve Çukurova yöresinde tanımayan yoktur. Zenginlerin başmısafiridir. Hatta Düziçi ilçesinin Haruniye beldesinde dahi onu herkes tanır. Ağaların eğlencelerinde, düğünlerinde başmısafirdir. Kısaca zaman, onun bahsettiğimiz bölgelerde ünlü bir âşık olarak hayatının devam etmesine vesile olur. Yörede ünlenmesi Kadirli ağalarının sofralarında da saz çalıp türkü söylemesini sağlar. Kadirli'den sonra Osmaniye'nin Burhanlı köyüne yerleşir. Kısaca Kadirli'nin Köseli köyünde başlayan hayat, Çukurova, Osmaniye, Düziçi, Andırın ve Gavurdağları'nda devam eder. Yaktığı her türkü Âşık Hüseyin'in ününe ün katar. Acem Kızına söylediği dörtlükler ise hayatının dönüm noktası olur.

Bilindiği gibi Acem Kızı türküsü zaman içinde çok ünlenir. Hani derler ya güzelin düşmanı çok olur. İşte Acem Kızı da öyle. Güzel bir türkü oluşu, dörtlüklerinin vurucu olması herkesin sahip çıkmasını sağlar. Neşet Ertaş'tan sonra Karşlı Âşık Canani de türkünün kendisine ait olduğunu söyler. Sahiplenme çoğalınca ikilem başlar. Acaba gerçek sahibi kim? Bunun için detaylı bir araştırma şart. Biz bunu sağlamak için kapsamlı bir çalışma yaptık. Zaman içinde türküyle ilgili tüm tespitlerimizi kayda geçtik.

Araştırmalarımız Neşet Ertaş ve Âşık Canani üzerine yoğunlaştı. Mehmet Gökalp'i kaynak göstererek türkü sözlerinin Karşlı Âşık Canani'ye ait olduğunu söyledik. İçimizde bir uhde kalmasın diye de konunun peşini bırakmadık. Araştırma devam etti.

Sonuçta tespitlerimizi Acem Kızına Dörtlükleri Kim Dedi başlığıyla Erciyes Dergisinin 438. sayısının birinci sayfasında yayınladık. (Haziran 2014) Konu Acem Kızı olunca 2014 yılında yayınladığımız tespitlerimizden birkaç bölüm olarak ilgililerin bilgilerine sumak istedik.